

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

MKRTYHM ԾՆՆԴՈՑ ԽՅ. 5Ի ՄԷԶ

Գէթ չորս ստուգարանութիւններ առաջարկուած են մէկ անգամ գործածուած mekerotêhem-ի համար, նշուած՝ բառարաններու մէջ mekerâ-ի ներքեւ, Ծննդ. ԽՅ. 5, sim'ôn welewi 'ahhîm kelê hamas mekerstôhem «Շմաւոն և Ղևի, յիրաւի եզրայրներ, բռնութեան զէնքեր են իրենց սուրբերը» (Եզրայրակցութեան թարգմանութիւն՝ Confraternity translation)⁽¹⁾։ Թայտնուած ստուգարանութիւններէն ոչ մէկը չափ համոզիչ է, այնպէս որ Koehler-Baumgartner արդարացած կը թուին, եզրը սահմանելով իրեն «չբացատրուած»⁽²⁾։ Ոչ

ալ Koehler-Baumgartner-ի Supplementum-ը (Յաւելումը) կը յառաջացնէ մեր գիտութիւնը այս կէտին շուրջ, յայտնապէս հաւանութեամբ նշելով վերջերս վերականգնացուած երկու ստուգարանութիւններ, որոնք արդէն տրուած էին Gesenius-ի Thesaurus-ին (Գանձարան) մէջ, 1839⁽³⁾։ Հին թարգմանութիւնները նպատակ ունին ընծայել այս հատուածին շուրջ⁽⁴⁾։ Սակայն շատերը կը համաձայնին Friedrich Delitzsch-ի յայտարարութեան հետ, որով «Das 'a'pax legomenon mekerâ Gen. 49, 5, muss etwas wie Schwert, irgend ein schneidendes Werkzeug bedeuten⁽⁵⁾, և իրապէս բոլորն ալ համաձայն են թէ համարը ակնարկութիւն մը կը պարունակէ Ծննդ. ԼԴ. 25-29-ի Տարակարծութիւնը կը ծագի երբ մէկը կը ջանայ յատկապէս սահմանել «բռնութեան գործիքներու» բնոյթը և մասնաւոր մանրամասնութիւնը Ծննդ.

(1) Պատշաճ հակիրճ համառոտութեան մը համար տես F. Zorell, *Lexicon Hebraicum et Aramaicum Veteris Testamenti* (Roma, 1955)։ Լիագոյն վիճարանութիւններ կարելի է գտնել մեկնութիւններու մէջ, մասնաւորապէս A. Dillmann, *Die Genesis* (3-րդ հրատ., Leipzig, 1886) 452-53։

(2) *Lexicon in V. T. Libros* (Leiden, 1953) 523a.

սերունդներէն մեզի կտակուած այդ փառաւոր ժառանգութիւնը կը հանդիսանայ արատասահմանի հայը լուս և իրաւ հայ պահելու առաջաւոր ազգականներէն մին։

Ուրեմն կրկնապէս նուիրական է պարտականութիւնը որ կը ծանրանայ արտերկրի հայութեան ուսին — անվթար պահպանումն ու յաջորդ սերունդներուն աւելիով իսկ փոխանցումը մեր մշակոյթի գանձերուն, տանուադն սէր և հետաքրքրութիւն արթնցնելու անոնց մօտ այդ արժէքներուն հանդէպ։ Զի անոնցմով է որ հայը բան մը արժած է անցեալին ու տակաւին կրնայ արժել այսօր։ Վերցուցէ՛ք այդ գանձերը, ու հայը արհամարհելի ոչնչութիւն մը պիտի մնայ աշխարհի հզօրներու շարքին։

ԳԵՈՐԳ ՈՒ ՃԻՆԼԻԿԻԶԵԼԸ

(Վերջ՝ 3)

(3) Առաջինը այս ստուգարանութիւններուն, պաշտպանուած E. Ullendorff-ի կողմէ *Vetus Testamentum* Ի մէջ Բ (1956) 191, անունը ամանցել կու տար արարելէն եթովպերէն makara-ն խաբել խորամանկութեամբ, բայց որքան շուտ դադրինք յենելէ հարաւային սեմականին վրայ մեր լուծումներուն համար և սկսինք պատասխաններ փնտել հիւսիս արեւմտեան սեմականին մէջ, Ս. Գրքի բանասիրական դժուարութիւններուն համար, աւելի ստոյգ և արագ պիտի ըլլայ մեր յառաջդիմութիւնը։ Ներկայ պարագային, պատասխանը կը ներկայացուի նոյնինքն Հնդգամատեանով։ Սուրբ թարգմանութիւնը, շատ մը հին և արդի թարգմանութիւններու մէջ կատարուած, ի վերջոյ հիմնուած է յունարէն ma'chaira-ի հետ ենթագրեալ կապակցութեան վրայ, nexus մը պաշտպանուած C. H. Gordon-ի կողմէ, *Hebrew Union College Annual* Ի մէջ, 26 (1955) 60։ Բայց շատ մը մեկնիչներ այս ստուգարանութիւնը կը նկատեն առ ժամայն արձակելի։

(4) Տես S. R. Driver, *The Book of Genesis* (Թրդ հրատ., London, 1913) 383։

(5) *Prologomena eines neuen Hebräisch-Aramäischen Wörterbuch zum Alten Testament* (Leipzig, 1886) 120-121; R. De Vaux-ի թարգմանութիւնը, *La Genèse* (Bible de Jérusalem; Paris, 1951), ils ont mené à bout la violence de leurs intrigues, կ'ենթադրէ killû ընթերցումը փոխան մատարական բնագրի kelê-ին և հարաւ սեմական ստուգարանութիւն մը՝ խնդրոյ առարկայ անուան։ Այս պատճառով, անընդունելի է երկու տեսակէտով։

ԼԴ.ի պատմութեան, որուն կ'ականարկէ բանաստեղծը:

Այս երկու հարցերը թերեւս կրնան լուծուիլ սահմանելով անուան արմատը: Արմատը այնքան յայտնի կը թուի որ մարդ կը զարմանայ թէ ան զանց առնուած է Ծննդոցի մեկնութիւններուն մէջ կատարուած՝ բառադիտական կարելիութիւններու մանրամասն քննութիւններուն մէջ: Karat «կարել» էն ամենցում մը պիտի տար «կարող գործիք» ի մը իմաստը: Շատ յաճախ գործիքի անունները կը կազմուին ma/mi նախամասնիկով, այնպէս որ ձևարանական տեսակէտէ makretի (ամենէն հաւանական ձայնաւորումը)⁽⁶⁾ այսպիսի նշանակութիւն մը բացատրութիւն պիտի չկազմէր: Բայց ի՞նչ տեսակ կարող գործիք: Քանի որ Ելից Դ. 25ի karatը կը գործածուի թլփատութեան արարքը ցոյց տալու համար, wattikröt 'et 'orlat bēnāh «Եւ թլփատեաց զանթլփատութիւն որդւոյն իւրոյ», կը հետեւի որ makretը, յոգն. makrelim, պիտի նշանակէր «շեղք կամ դանակ թլփատութեան»⁽⁷⁾:

Ինչ որ բանաստեղծը Ծննդ. ԽԹ. 5ի մէջ կ'ականարկէ, այն իրողութիւնն է թէ Շմաւոնը և Ղեիին, համոզելով Սիւքիմացիները թլփատութեան ենթարկուելու, փոխ տուին անոնց իրենց թլփատութեան շեղքերը գործողութիւնը կատարելու համար: Քանի որ Սիւքիմացիները այս ծէսը չեն գործողրեր, անոնք պարտաւոր էին փոխ տանել անհրաժեշտ գործիքները իսրայէլացիներէն: Ծննդ. ԼԴ. 22ի համաձայն, այս ծէսին նպատակն էր միութեան

և խաղաղութեան կապ մը ստեղծել Սիւքիմի և Ղեիի և Շմաւոնի ցեղերու բնակիչներուն միջև («միայն այս պայմանով մարդիկը պիտի համաձայնին ապրելու մեզի հետ և մէկ ժողովուրդ կազմուի: Մեր մէջէն բոլոր արունները պէտք է թլփատուին ինչպէս որ անոնք են»):

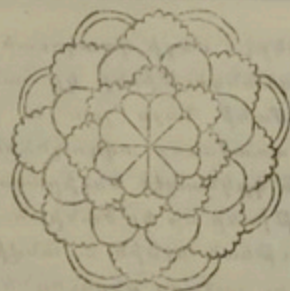
Երբորդ օրը, Սիւքիմի բոլոր արունները սպաննելով, երբ ցաւը շատ սաստիկ էր, Շմաւոն և Ղեի թլփատութեան դանակները, որոնք սահմանուած էին խաղաղութեան և միութեան գործիքներ ըլլալու, կարելի է ըսել, վերածեցին բռնութեան գործիքներու: Այսպէս, բանասիրական և պատմական նկատողութիւններ կը թելադրեն որ համարը թարգմանուի հետեւեալ կերպով. —

Շմաւոն և Ղեի, յիշաւի եպփայրենր,
Բանութեան զործիքներ և իրենց բլլ-
փատութեան շեղքերը⁽⁸⁾:

MITCHELL J. DAHOOD

(CBQ, Հատոր 23, քիւ 1,
1961, էջ 54-56):

Թրգմ. ԱՆՈՒՇԱԽԱՆ ՎՐԴ. ՉԳԱՆԵԱՆ

(6) Shu H. Bauer - P. Leander, Historische Grammatik der hebräischen Sprache des Alten Testaments (Halle, 1922) 492:

(7) Թէև գործիքներու անունները շատ յաճախ իգական յոգնակի կը կազմեն, կարգ մը պարագաներ կան ուր յոգնակին արական է: Ներկայ նպատակին համար լաւագոյն օրինակը եզրասն է, Ա. 9, mahalāpim, հաւանաբար դանակներ: Միւս կողմէ, Ս. Գրական տեղեկութիւնը թլփատութեան մէջ գործածուած գործիքներու շուրջ յոյգն է: Ելից, Դ. 25ը ցոյց կու տայ թէ քոր չկայ ծքար մը կը գործածուէր, մինչ 8հուռ. (Ե. 2) կը յիշատակէ harbōt surim չկայ ծքար դանակներ:

(8) Շեղինակը կարծեց թէ գտած է համարին ճիշդ թարգմանութիւնը երբ հետազոտեց E Dhormeի թարգմանութիւնը La Bible, l'Ancien Testamentի մէջ (երկու հատոր, Paris; Gallimard, 1956-9) I, 108: Siméon et Levi sont frères, leurs couteaux sont des armes de violence, բայց ակնարկ մը էջին տակը գրուած ծանօթութեան, allusion au coup de main contre Sichem, ցոյց կու տար թէ couteauxն պէտք է նկատուի իրրեւ զաւառներէ և ոչ թէ դանակներ: